

Telefon št. 45-85

VOJNI INVALID

GLASILO UDR. VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE
OBLASTNEGA ODBORA V LJUBLJANI

List izhaja vsakega 25. v mesecu. Posamezna šte. 1 Din. — Naročnina mesečno 1 Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo — Uredništvo v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica. Telefon šte. 45-85.

Invalidski budžet pred narodno skupščino

V razpravi o državnem budžetu v Narodni skupščini so vsi govorniki izrekli svojo zadovoljnost, da je rešeno invalidsko vprašanje.

Prvi govornik je bil slovenski narodni poslanec dr. Anton Ogrizek, ki je podčrtaval dobre strani nove invalidske uredbe. Pred vsem uredba priznava in daje pomoč vsem borcem iz vseh delov kraljevine. Z uredbo je podano sodelovanje z Uduženjem vojnih invalidov. Istotako so priznane enake pravice na invalidniino vsem bojevnikom brez ozira koliko davka plačujejo. Govornik upa, da se bo kmalu zadovoljilo še tudi tiste žrtve vojne, ki po tej uredbi še ne prihajajo v poštev. Smatra, da je kredit 153 milijonov nezadosten in zahteva, da se kredit za invalide poveča.

Narodni poslanec Pavle Jovović, ki pripada opozicijski poljedelski (zemljoradniški) stranki, je govoril obširno o invalidskem vprašanju in je poudaril, če bi bil uzakonjen načrt, kakor ga je predložil takratni minister soc. pol. in nar. zdravja Dragiša Cvetković, bi bilo invalidsko vprašanje bolj zadovoljivo rešeno. Tisti, ki je to oviral, ni več minister, a to je bil Dušan Letica. Smatra, da kredit, ki je predviden za invalide, ni zadosten in se ga mora povečati. O bivših bojevniki, ki so ustvarili to državo, treba voditi računa. Rekel je: »Gospod Cvetković je uzakonil uredbo, po kateri je popolno in pravično rešeno vprašanje osebnih vojnih invalidov, pač pa položaj rodbin umrlih in padlih bojevnikov ni kdo ve kako izboljššan.«

Za njim je govoril narodni poslanec dr. Mladen Milošević, ki je med drugim rekel: »Gospod Cvetković je v kratkem času rešil dvoje najvažnejših vprašanj: invalidsko vprašanje in vprašanje našega delavstva.«

Na pripombe govornikov je odgovoril finančni minister g. Vojin Djuričić. Sam je konstatiral, da je stvarno potrebna vsota 243 milijonov za invalide. Vsota, ki je predvidena v budžetu, je manjša od tiste, ki bi bila stvarno potrebna. Vendar bo primanjkljaj pokrit iz dohodkov Narodnega invalidskega fonda. Je 78.000 novih oseb. Kraljevska vlada je dolžna in obvezna, da naknadne kredite dovoli tudi po členu 731, da se invalidi ne prikrajšajo.

Nato je govoril narodni poslanec Božidar Nedić, predsednik Uduženja vojnih invalidov. Rekel je med drugim: »Od pamtiveka, odkar zgodovina pomni vojno, je bilo vedno požrtvovalnih bojevnikov, ki so za čast svojega naroda in za narodnostni ponos položili vse na branik za domovino ter ginili požrtvovalno, zapuščajoč mile in drage brez hranitelja. In vedno so bili ti bojevniki narodna svetinja, vedno so bile njih rodbine predmet splošne skrbi vsega naroda. Že v 17. in 18. stoletju so se za rodbine padlih bojevnikov zidali domovi. Med tem v naši državi do pred kratkim niso bili preskrbljeni vsi vojni borci in rodbine padlih. Kot predsednik Uduženja vojnih invalidov ima priliko, da sodeluje v raznih mednarodnih invalidskih organizacijah in da je konstatiral, da je bila naša država na zadnjem mestu kar se tiče preskrbe vojnih invalidov. Zahvaljujoč se nacionalnemu in socialnemu pojmovanju takratnega ministra socialne politike, a današnjega predsednika vlade, g. Dragiša Cvetkovića, je invalidsko vprašanje zavzelo povoljen preokret in po njegovi zaslugi je rešeno to vprašanje v smislu invalidskih zahtev. Tudi Nedić vidi, da je predviden invalidski kredit v budžetu nezadosten ali veruje, da bo vlada v smislu že po-

»Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal!«

Ta pregovor mi je prišel na misel, ko prelistujem prijave, ki jih vlagajo na okrožna invalidska sodišča posamezniki in tudi nekateri Krajevni odbori za svoje člane. Mnogo takih napisanih prijav je napisanih zelo šablonsko, malomarno, brez vsakih podatkov, ki jih določa § 69 invalidske uredbe. Tako so n. pr. prijave, ki prosijo, naj se temu in onemu prizna invalidnina, ker je zato upravičen. Kako je upravičen in s čem to dokaže, tega ni zapisano. Ali n. pr. vojna vdova prosi, da se ji naj prizna invalidska podpora, ker ji je padel mož in da dosedaj še ničesar ni dobivala. Kje je padel mož in kedaj, tega ne pove. Invalid n. pr. prosi, da se ga prevede, ker je bil na vojni. Ali je bil ranjen, koliko ima %, kje je bil ranjen, kje se je zdravil itd., vsega tega ne navaja. Nobenih prič ne navaja, ki bi dokazale, da je bil res na vojni in tam ranjen itd. itd.

Ko čitam take prijave, imam vtis, da vse te vojne žrtve, ki se zdaj prijavljajo na novo, nič ne mislijo, ali če mislijo, se jim gotovo zdi, da bo zdaj, ko je uveljavljena nova uredba, kar ta uredba vse sama naredila in jih kratkoma priznala. Invalidska sodišča bodo kar razsodila in priznala invalidnino in vse bo dobro in v redu. Nič moštosti ni v teh prijavah, nič tistega čuta, da res hoče ta ali oni, da se ga kot bivšega bojevnika, zdaj pohabljenega ali bolnega, prizna kot vojno žrtev. Samo zaupljivo zanašanje na nekoga tretjega je v teh prijavah in zahtevah, češ, saj se bo vse uredilo, zakaj pa imamo uredbo. Pozabili so zdaj po 20 letih, kako je bilo v streških jarkih. Tam ni bilo nekoga tretjega, ki bi skrbel in pazil, da krogla ne zadene, ampak je moral vsak sam biti na straži za samega sebe. Veljal je pregovor: »Pomagaj si sam in čuvaj se sam in Bog ti bo pomagal in te čuval!« Zdaj pa se po veliki večini vsi ti na novo se prijavljajoči nekako malomarno zanašajo, da jim bo Bog pomagal, samim se ni treba nič truditi, oziroma da bo pomagala uredba sama, zakaj pa je uzakonjena. Nič ne pomislijo, da so zakoni in uredbe okvir in navodila, kako se naj ta ali ona reč izpelje. Izpeljati pa jo morajo sami prizadeti. Isto kar govorim o posamezniki, velja tudi za nekatero Krajevno odbore. Vse šablonsko, po enem kopitu, kako bo in kaj bo, to pa naj poskrbi gospod Bog in invalidska uredba z invalidskim sodiščem in najbrž tudi Oblasni odbor Uduženja.

§ 69 uredbe pravi sicer, naj vsak, kdor poda izjavo ali prijavo, po možnosti (torej le po možnosti) navede leto in kraj rojstva, kraj bivališča, kje in kedaj je služil vojske, kje je bil onespoblen, kateri mesec, dan in leto ranjen, v kateri bolnici se je zdravil itd. itd. Po možnosti, pravi ta paragraf, ali to so podatki, ki jih pač mora vsak vedeti in jih lahko vsak navede. Paragraf s tem ni hotel reči, da tega ni treba navajati, ako se komu ne zljubi, ker bo potem invalidsko sodišče že samo, kakor mu to določa § 70 uredbe, moralo narediti.

Prvič bo tako delo bolj zavlečeno in nevolja bo zopet gnjavila prizadete, češ, tako počasi delajo. Da je temu zavlačevanju sam kriv, ker se mu ni zljubilo izjav našla način, da se ta kredit poveča.

Govornik, narodni poslanec Sava Danilović je zahteval, da se zakon o invalidih razširi tudi na rodbine postreljenih in obešenih, ki so jih sovražna preka sodišča obsodila na smrt.

bilo poskrbeti za potrebne podatke, se ne bo zavedal. Ali vzemimo tudi praktično, kako bodo invalidska sodišča delala in poskrbela za potrebne podatke. Ne bodo morda sedla na kolesa, na vlakke, na avtomobile in se vozila okrog prizadetih in jih izpraševala ter se zglasovala pri občinskih tajnikih in župnih uradih in še morda kje drugod, n. pr. v vojnem okrogu, da doženejo, ali je prosilec res upravičen, kakor zahteva, ali je bil res na vojni, kdo to lahko izpriča, ali je bil ranjen, kam in kje, kje se je zdravil, ali je umrl, padel itd., kdaj in kje. Ne, tako invalidska sodišča ne bodo delala. Invalidska sodišča bodo s svoje pisalne mize razposlala na župne urade in na občine vprašalne pole, na katere naj iste odgovore in poskrbe za dokaze prijavljenčevih trditvev. Občinski in župni uradi bodo te vprašalne pole dobili. Kaj bodo odgovorili in kako bodo odgovorili? Ali bodo zopet sami šli iskat dotičnega in ga spraševati o tem in onem? Ne. Pozvali ga bodo v svoj urad in tisti občinski tajniki, ki so socialno čuteči, bodo sicer prizadetega skrbno spraševali, naj navede to in ono ter priče in naj poda dokaze, oziroma naj pove, kje bi se dobili dokazi. So pa tudi taki občinski tajniki, ki bodo vzeli vse samo »uradno« in zapisali, kar jim bo prizadeti ali prizadeta povedala. In nič več. Tako izpolnjene vprašalne pole bodo dobila potem invalidska sodišča nazaj. In zgodilo se bo, da bodo invalidska sodišča morda še za poskus vprašala kaj pri vojnem okrogu, nazadnje pa, ker ne bo nobenih dokazov in prič in nobenih določenih, jasnih podatkov, rešila, da se temu in tej invalidnina ne more priznati, ker ne odgovarjata odredbam uredbe in ne izpolnjujeta pogojev, ki jih določa uredba.

Ne da se vse v kratkem članku opisati, kako velike važnosti je možato dokazovanje svojih pravic in kako je to potrebno, ker je pisarna pač samo pisarna, urad samo urad, življenje pa, da se uresniči, zahteva dejstva in dokaze. Mislim pa, da sem že s tem dovolj jasno povedal, kako se naj vsaka vojna žrtev, ki hoče in je prepričana, da ima pravico po novi invalidski uredbi, obnaša, da bo te pravice tudi dosegla in ji bodo priznane. Ne se zanašati, da bo uredba sama naredila, da bo Bog sam vse pomagal. Sam si mora vsak pomagati in temu bosta pomagala tudi uredba in Bog. Saj je vendar v življenju in povsod treba, ako hoče kdo kaj doseči, uveljaviti, da tiste svoje zahteve z argumenti podpre in tako dokaže, da ima prav. In zahteva, biti po uredbi priznana vojna žrtev, je istotako zahteva, ki se da doseči le z argumenti in možatostjo svojih zahtev. Brez možatosti svojega lastnega jaza ni nič dosegljivo, Bog tudi pomaga vedno le samostim, ki si znajo tudi sami pomagati.

Napisal sem to, da bi se pozneje kdo ne hudoval, češ, uredba daje take in take pravice in privilegije vojnim žrtvam, mene pa se vkljub prijavi ni hotelo prevesti in se me je odklonilo kot neupravičenega. Ni tega bila kriva uredba, vsaj v glavnem ne, čeprav je morda prosilec bil upravičen, ampak je v glavnem kriv sam prosilec, ker se ni bojevniško, možato pobrigal, da bi po 20 letih dokazal svoje trditve. Napisal sem to tudi zato, da bi potem kdo ne dolžil radi svoje smole Uduženje, češ, organiziran sem bil, pa mi niso nič pomagali. Uduženje uči, razlaga, daje navodila, izdalo je uredbo v slovenščini, za borih 8.— Din izvod. Vsak bi si jo

moral nabaviti — Uduženje nima sredstev, da bi dajalo in tiskalo brošure za stonj, ker nima svoje tiskarne — in v tej brošuri je vse to lepo obrazloženo in zapisano. Uduženje pa tudi ni neke vrste Bog, ki bi lahko za vse, kar prizadeti ni videl potrebe, samo z besedo: oskrbelo, da bi bil priznan. Zato se držite gesla: »Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal!« I-an, voj. invalid.

Kako so priznana službena leta

Po § 126 uredbe o invalidih se priznava oficirjem, podoficirjem in državnim, samoupravnim ter javnopravnim uslužbencem in upokojenecem določeno število let za pokojnino.

To določbo pa mnogi naši tovariši tolmačijo popolnoma napačno. Mislijo, da imajo k svojim dosedanjim službenim letom, kolikor jih imajo ali pa kolikor so jih odslužili, ako so upokojeni, kar brezpogojno priznanih še po dotični tabeli določeno število let.

To pa ni tako, ker odstavek 2. tega paragrafa izrecno pravi: »Odbore prejšnjega odstavka ne veljajo za vojne invalide, kateri imajo v času prenehanja službe večje število službenih let, kakor je predvideno v 1. odstavku.«

Določba je torej taka, da se nič ne prišteje, ako ima kdo že toliko odsluženih let, kolikor jih za posamezne invalidske skupine določa tabela.

Vzemimo primere:

Invalidu, ki je priznan s 50% ne-sposobnosti. Njemu se po uredbi prišteje 10 let službe. Ako pa on danes že ima 10 let odsluženih, ki se mu priznavajo v pokojnino, ne dobi nobenega prišteta.

Upokojenec s 70% invalidnosti. Njemu se po uredbi prišteje 20 let. V primeru, ako je upokojen s 15 leti službe, potem se mu pa prišteje še 5 let tako, da bo nadalje upokojen z 20 leti službe in se mu ima pokojnina na novo regulirati.

Drugače pa je za invalide s 100% z dodatki. Njim se priznava polnih 35 let službe, torej jim ni treba več služiti in gredo lahko s polnimi leti v pokoj. Seveda lahko na novo regulirajo svoje pokojnine do polnih let tudi oni, ki so bili z manj leti upokojeni. Tako je treba tolmačiti § 126 uredbe o invalidih. Vprašanje je, koliko more koristiti nižjim skupinam invalidov, kot 100% z dodatkom? Gotovo je, da bo malokdo zadovoljen iti na primer z 20 ali 25 leti v pokoj, ne da bi prejemal celo pokojnino, ker je ista majhna. V takih primerih mora biti vzrok bolezni ali nesposobnosti, da je primoran zapustiti predčasno službo. Pač pa je ta določba o priznanju let dobra za smrtne primere. Recimo, ako invalid umrje, preden je pridobil 10 let službe, ki so potrebna za osnovo pokojnine. V takem primeru bodo svoji dobili vseeno pokojnino.

Nova uredba torej ni prinesla tega, kar smo želeli, da bi se brezpogojno vsakemu invalidu prištelo gotovo dobo let službe (vsaj 10 let), ker postane gotovo poprej ostareli in onespoblen zaradi trpljenja in pohabljenosti.

Želimo, da bi se to vprašanje enkrat popravilo, ker nas itak ni veliko invalidov državnih, samoupravnih in javnopravnih uslužbencev.

Reflektantom moremo le to pojasniti: Dokler kdo ne gre v pokoj ni nič za storiti in tudi za priznanje kakih let nima smisla prositi.

Dotični, ki hočejo vseeno v pokoj, lahko vložijo prošnje na dotična ministrstva, od katerih izvirajo njihova službena razmerja.

Pojasnimo tudi, kakšni uslužbenci so javnopravni? To so po takih uradih, za-

vodih in napravah, ki izvajajo delokrog po gotovih državnih zakonih, so pod državnim ali samoupravnim nadzorstvom ali prejemajo kake državne in samoupravne subvencije. Na primer javnopravni so Okrožni urad za zavarovanje delavcev, Pokojninski zavod, Bratovske rudarske skladnice, Borze dela itd.

Ta pojasnila naj bodo za one, ki vprašujejo glede priznanja let in upokojitev.

List »Vojni invalid«, mogočen glas zavednih in korajžnih vojnih invalidov in ostalih žrtev vojne

Javnost, odločujoči faktorji, oblasti, ves narod, vse mora slišati bojevniški glas vojnih žrtev iz svetovne vojne, ki so po dolgoletni trdovratni borbi končno uspeli, da smo po 20 letih dobili nov, human, socialen in države dostojen invalidski zakon — invalidsko uredbo. Ta bojevniški glas vojnih žrtev je list »Vojni Invalid«.

Ni še sicer vse izvojevano, ali tudi hrast ne pade z enim, tudi ne z nekoliko udarci. Vendar kljub temu bo novi invalidski zakon-uredba mnogim tisočtisočim na njih stara leta dal uteho, jih navdal s ponosom, da so priznani in zaslužni državljani Jugoslavije. In zopet po zaslugi Udruženja in lista »Vojni Invalid«.

Ali nikogar ne sme zavesti misel in mnenje, češ, zdaj že imam kar imam, kaj mi zdaj mar organizacija in kaj »Vojni Invalid«. Kar se tiče organizacije, bo moral itak biti vsak član, hoče ali noče, ker se mu bo od invalidnine članarina odtegovala. Tisti pa, ki ne bodo prejeli invalidnine, bodo pa imeli vse ostale privilegije kot po uredbi priznane vojne žrtve, ki jih nudi uredba — novi invalidski zakon, tisti pač morajo biti toliko bojevniškega duha, zavedni, da bodo iz svoje pobude in seveda v lastno korist plačevali članarino, ki je mesečno skromen dinar, letno 12 dinarjev. Ker brez setve ni žetve, brez boja in trdne organizacije ni zmage in uspehov, nasprotno, malomarnost uničuje še to, kar se je priborilo.

Posebno pa se naj vsi člani in članice Udruženja — to je tisti, ki se jim bo članarina odtegovala in tisti, ki jo bodo sami iz svoje pobude plačevali — zavedajo in spoznavajo, da brez glasne besede, ki jo mora slišati vsa javnost, ves narod, vsi oblastniki, ni pravega in ne bo pravega uspeha v borbah in popravljanju krivic ter v zaščiti tega, kar smo že priborili. In ta glasna beseda je list »Vojni Invalid«. On je tista sila, tisti glas, ki v tisočtisočih glasovih-izvodih oznanja vsem in vsakemu zahteve vojnih žrtev, njih krivice, njih proteste in tudi prijateljsko-tovariški veže vsakega člana in članice ter jih obiskuje, bodri in zabava.

Zato je bojevniška dolžnost in bojevniški ponos vsakega člana in članice Udruženja, da je naročnik lista »Vojni Invalid«, tega skupnega »MI« Udruženja in vseh žrtev vojne.

Mesečno je naročnina 1 dinar, letno 12 dinarjev. Znesek, ki ga lahko, ako samo nekoliko hoče, utрпи vsak član in vsaka članica Udruženja, ter tako postaja skupen kladirar in zidar moči Udruženja ter mogočen čuvar priborjenih pravic. Zakaj v življenju je vedno tako, da ima vsaka brezbržnost, malomarnost posledice, da se počasi odzema zdaj to, zdaj ono, da naposled, če ni odpora, izgine vse priborjeno.

Pišemo to, da naj vsak tovariš in tovarišica o tem razmišlja, razglablja, se izprašuje in v samem sebi trdno sklone biti in ostati zvest, trden in bojeviti naročnik »Vojnega Invalida«.

Vsi mi, tisočtisočeri, ki smo člani in članice Udruženja, smo zidarji, smo kovači, smo kladirarji naše lastne usode in glas sile, ki ga poslušajo vsak in ga uvazuje, naš »Vojni Invalid« je naš prijatelj, naš tovariš, naš učitelj, naš svetovalec. — smo mi sami, zato bodimo zvesti samemu sebi!

Močni smo danes! Naj ta naša moč ostane kakor jeklo in naš »Vojni Invalid« bodi glasnik vseh naših teženj, ki ga bo s spoštovanjem poslušala vsa javnost!

Nekoliko beležk iz zasedanja Narodne skupščine

Ko se v Narodni skupščini razpravlja o državnem budžetu, je njeno zasedanje najbolj zanimivo in pomembno. Zakaj takrat se sprejme državni proračun, njegovi izdatki tekom celega leta in zadnje dobo izdajajo finančni zakoni, ki spreminjajo celo postavke, kakor se zdi vladi primerno in potrebno. In ker je tudi invalidski problem zapopaden v državnem proračunu, je treba da se nekoliko pomudimo tudi letos z zasedanjem Narodne skupščine.

Državni budžet za leto 1939/40 je letos za 762 milijonov večji kakor lani in izkazuje 12 milijard 942 milijonov dinarjev. Izdelala ga je še prejšnja dr. Stojadinovičeva vlada, oziroma njen finančni minister dr. Letica, in vlada Dragiče Cvetkovića ga je z majhnimi spremembami, kakor poročajo, predložila Narodni skupščini. Med izdatki nas vojne žrtve najbolj zanima postavka invalidnine. V državnem proračunu za leto 1938/39 so znašale invalidnine 103,5 milijonov dinarjev, letos za leto 1939/40 znašajo invalidnine 153 milijonov. Torej več od lanskega leta za 49,5 milijonov dinarjev. Nova invalidska uredba pa predvideva izdatkov okrog 250 milijonov dinarjev.

Iz ekspezeja ministra socialne politike in narodnega zdravja, ki ga je imel dne 25. februarja 1939 na seji finančnega odbora, je govoril o invalidninah in da zdaj znaša budžet 243 milijona, torej za 140 milijonov več od dosedanjih. Ali kakor smo zgoraj omenili, to v budžetu ni vidno, ampak je več le 49,5 milijonov. Res je sicer, da § 133 invalidske uredbe, točka 3 določa, da kolikor bi državni proračun za kritje invalidnin po invalidski uredbi ne zadostoval, da se ostanek krije iz narodnega invalidskega fonda. In zopet se stavi vprašanje, kje pa bo dobil narodni invalidski fond, recimo v konkretnem slučaju, da bodo izdatki nove invalidske uredbe, kakor je rekel minister soc. pol. in nar. zdravja na seji finančnega odbora, znašali 243 milijonov, kje bo narodni invalidski fond našel ostanek, to je 90 milijonov dinarjev? Državni proračun nikjer ne predvideva subvencije narodnemu invalidskemu fondu, razen če bo vnešen zato kak amandman v finančni zakon, česar pa trenutno, ko to pišemo, ne vemo. Mislečemu človeku to ni tako enostavno in nehoti se ga polšača občutek, če ne bo radi tega morda trpela invalidska uredba in se določila njena ne bodo izvajala tako, kakor je zamišljeno. Vse se je že dogodilo, videli in občutili smo to pri

invalidskem zakonu iz leta 1929 in pri invalidskih sodiščih, ki so izvajala prevedbe. Zato bo moralo biti Udruženje budno na straži in vsak posamezni član in članica bosta morala biti res možata, zavedna in se trdno oklepata skupnosti, to je Udruženja, da se nam ne zgodi, kakor z invalidskim zakonom iz leta 1929. To govorimo kot resni bojevnik, ker je bolje imeti oči pazno odprte in biti na vse pripravljeni.

K budžetni debati so se oglašali številni govorniki, med njimi tudi slovenski narodni poslanci. In kakor posnemamo iz poročil dnevnega časopisja, se je govorilo glede davčnih bremen, ki bi se najpravičnejše porazdelila, govorilo se za zvišanje uradniških plač. Narodni poslanec Koce se je zavzemal za obrtnike in ugotovil, da bi davek na poslovni promet, če bi se pobiral po vsej državi z isto vestnostjo, kakor se pobira v Sloveniji, vrgel ne samo 800 milijonov, ampak 1000 milijonov dohodkov. Narodni poslanec Golja je omenil, da pogrša v proračunu postavko za povišanje prejemkov javnim nameščencem in je opozarjal na neenakomerno razdelitev davčnih bremen, na napačno ureditev trošarine na obutev itd. Govorilo se je o vsem, samo za malega človeka prav malo. O uslužbenskem davku, ki takorekoč pritiska k tlom vse delovne sloje, ni bilo besede, ni bilo besede o predragem sladkorju, ki bi moral biti ljudska hrana in je tudi nujna hrana za vzdrževanje ljudskega zdravja. O invalidninah in o in-

validih ni govoril nikdo razen narodnega poslanca Božidarja Nedića, ki je predsednik Središnjega odbora Udruženja in narodni poslanec, Črnogorec Jovović, tudi vojni invalid, ki mu pa niso po godu Slovenci in tudi ne slovenski vojni invalidi, o čemur homo razpravljali na Kongresu Udruženja. Slovenski narodni poslanci, razen g. narodnega poslanca g. Ogrizeka Antona, pa se niso zmenili za vojne žrtve in njih zakonodajo. Edini dr. Ogrizek je zahteval zvišanje kredita za invalidnino. Ugotavljamo to, da bo naše članstvo vedelo in jih ob priliki, ko bodo poročali ljudstvu o svojem delovanju, vprašali, zakaj ne najdejo besede za vojne žrtve, ko je čas za to in potreba, da se spregovori.

Eno, kar moramo z zadoščenjem priznati, pa se je zgodilo vendar le po 20 letih in to prvič, da je slovenski narodni poslanec govoril tudi o žrtvah vojne. Bil je to dr. Lavrič. »Danes,« je med drugimi govoril dr. Lavrič, »so taki časi, da je dolžnost vseh, da so jim pred očmi vedno poslednje besede blagopokojnega viteškega kralja Aleksandra I. »Čuvajte Jugoslavijo!« To so dolžni vsi, ki so odgovorni pred zgodovino, hetakombam mrtvih in pohabljenih junakov. Klanjam se spominu herojskih srbskih in prostovoljnih legij in slovenskim junakom na krških bojščih, na Soči in Doberdolu, ki so prav tako prelili kri in dali svoja življenja za Jugoslavijo.«

Ponavljamo, po 20 letih je to prvo priznanje v Narodni skupščini slovenskim junakom in vojnim žrtvam.

Beseda o bioskopih in njih lastnikih

Stara zahteva Oblastnega odbora Udruženja in Udruženja sploh je bila več čas, da podjetja, ki niso direktno narodno gospodarska in ki zanjejo dobičke iz prostovoljnih prinosov zabave željnega ljudstva, za katere mora oblast dajati dovolila ali koncesije, dajejo od svojega dobička gotove odstotke v pomoč žrtvam vojne, oziroma da se take koncesije dajejo prvenstveno vojnim invalidom in njih organizaciji in le s soglašanjem Udruženja nezaščitenim.

Moralo je preteči mnogo let, da se je zdaj vendar pojavila stara zahteva naša, namreč, da morajo biti dohodki bioskopov v splošno narodno korist, ne pa last nekaternikov in kartelov, ki zanjejo, ne da bi kdo ve kako težko sejali. Na seji banovinskega sveta 15. februarja 1939 je namreč podal načelnik prosvetnega odseka zanimive statistične podatke, kako je s prireditvami v gle-

dališčih, koncertih itd. ter v bioskopih-kinematografih. Ugotovilo se je, da so gledališke predstave imele lani okoli 200.000 obiskovalcev. Predavanja na ljudskih univerzah je poslušalo okoli 17.000 ljudi. Na raznih kulturnih prireditvah je bilo okoli 700.000 obiskovalcev. Skupaj torej na vseh teh prireditvah 917.000 ljudi. Zanimivo pa je poročilo in ki daje mnogo razmišljanja, da so kinematografi v Sloveniji, ki jih je nekako 56 vseh, imeli 1 milijon 700 tisoč obiskovalcev. Torej so kinematografi posekali lani vse ostale kulturne prireditve.

In kdo ima dobiček od dohodkov takih prireditve? Nas vojne žrtve zanima pred vsem 1.700.000 broječa številka plačanih vstopnic za kinopredstave. Da kvaliteta kinopredstav — razen nekaj častnih izjem — ni nobeno kulturno življenje in izobraževanje slovenskega

Vzajemna pomoč,

kreditna zadruga z o. j. v Ljubljani
javlja, da se bo vršil

v soboto, dne 15. aprila 1939 ob 8. uri zvečer v zadrugi prostorih, Šentpeterska vojašnica, soba št. 49/I.

XIV. REDNI OBČNI ZBOR

s sledečim dnevnim redom:

1. Konstituiranje občnega zbora.
2. Poročilo uprave o delovanju in o letnem računu za l. 1938 s predlogom o uporabi čistega dobička.
3. Poročilo nadzorstva o delovanju in o letnem računu za leto 1938 s predlogom o razrešnici.
4. Odobritev letnega računa za leto 1938 in podelitev razrešnice upravi.
5. Določitev višine, do katere sme zadruga prejemati hranilne vloge.
6. Določitev višine, do katere sme zadruga odobriti posojila članom.
7. Rešenje pritožb in predlogov, ki se morajo pisмено sporočiti upravi vsaj 8 dni pred občnim zborom.
8. Volitev: a) uprave, b) nadzorstva.
9. Slučajnosti.

Opomba: Če občni zbor ob 8. uri ne bo sklepčen, bo pol ure pozneje v istih prostorih za rešitev istega dnevnega reda nov občni zbor. Ako tudi na tem občnem zboru ne bo navzočih več ko polovica zadrugičnikov, se sklicuje za 30. aprila 1939 ob 10. uri dopoldne v istih prostorih z istim dnevnim redom nov občni zbor, ki bo sklepal veljavno neglede na število prisotnih zadrugičnikov.

10. Letni računski zaključek je na vpogled med uradnimi urami v zadrugi pisarni, Vrazov trg 4, soba št. 49/I.

Upravni odbor.

RAČUN ZGUBE IN DOBIČKA

Vzajemne pomoči, kreditne zadruge z omejenim jamstvom v Ljubljani, za čas od 1. januarja do 31. decembra 1938.

Zguba:

Odpis inventarja	823.60
Odpis hiše 2%	1.662.82
Vzdrževanje hiše in davki	1.620.75
Tečajna razlika	1.800.—
Upravni stroški	25.137.74
Vrnjene obresti od posojila	503.—
V l. 1937 zaostale obresti	4.186.—
Kapit. obresti od vlog	4.339.65
Predplačane obresti pos.	4.035.26
Dobiček	16.984.71

61.093.53

Dobiček:

Obresti od posojil	32.029.86
Obresti od naložitve	12.398.77
Obresti od vred. papirjev	5.765.—
Zaostale obresti za l. 1938	4.774.90
Donos hiše	6.125.—

61.093.53

RAČUN BILANCE

Vzajemne pomoči, kreditne zadruge z omejenim jamstvom v Ljubljani, za čas od 1. januarja do 31. decembra 1938.

Aktiva:

Blagajna	3.026.12
Denarni zavodi	516.053.89
Posojila	655.347.20
Deleži pri zvezi	1.400.—
Nepremičnine	80.434.50
Inventar	3.294.40
Vrednostni papirji	90.325.—
Za l. 1938. zaostale obresti	4.774.90

1.354.656.01

Pasiva:

Deleži članov	61.700.—
Rezervni sklad	271.074.65
Hranilne vloge	81.774.72
Depoziti	608.50
Razni upniki	913.631.67
Prehodni račun	4.035.26
Tekoči račun	4.846.50
Dobiček	16.984.71

1.354.656.01

V Ljubljani, dne 31. decembra 1938.

Upravni odbor:

Osana Miroslav, l. r. — Metlika Ivo, l. r. — Mirtič Joško, l. r.
Benedik Miroslav, l. r. — Maček France, l. r.

Nadzorni odbor:

Plehan Mirko, l. r. — Tomc Stanko, l. r. — Rus Zdravko, l. r. — Zore Joško, l. r.
Štefe Matko, l. r. — Jaklič France, l. r. — Preša France, l. r. — Geč Franjo, l. r.

SLUŽBENI DEL

Pravilnost in oblika prijav

človeka, sedaj ne bomo o tem razpravljali. Konstatiramo samo, da je tako in so kinematografske prireditve imele 1.700.000 obiskovalcev v lanskem letu, torej 1.700.000 plačanih vstopnic. In komu v prid je šel ta prostovoljni davek? Če vzamemo, da je povprečno ena sama vstopnica stala 4.— Din, je bilo torej tega prostovoljnega davka za zabavo od ljudstva plačanega 6 milijonov 800 tisoč dinarjev. Kdo se je okoristil s temi milijoni? Narodno gospodarstvo? Tisti davek, ki ga kinopodjetja morajo državi plačati, je drobec iz zaslužka, četudi javno stokajo o prevelikih bremenih. Kulturno življenje in kulturne ustanove, socialne ustanove, pred vsem vojne žrtve, niso od tega imele nič. Imeli so to le posamezniki, lastniki kinematograf, njih karteli, ki so imeli in imajo še danes v rokah najbolj obiskane in donosne bioskope, kjer žanjejo bogato žetev, dasi so se bore malo pri setvi potili in znojili.

Dnevnik »Slovenec« je pri tej priliki o statističnih podatkih na seji banovinskega sveta stavil vprašanje: »Koliko dobička je pri tem imela kultura slovenskega naroda? Žal je film v rokah mednarodnega koristolovstva postal pravemu kulturnemu življenju za nprstveni in lepčutni dvig naroda nevaren. Zato bi ga bilo treba,« nadaljuje »Slovenec«, »po javni sili iztrgati zasebnim družbam iz rok in bi morala država filmsko produkcijo izročiti kulturnim institucijam.«

Mi k temu samo pripominjamo, da je Udruženje, kakor že rečeno, po uvidnosti svoječasni odločujoč faktorjev pri oblasti do leta 1932 trgalo kinematografe iz rok zasebnih družb, ali pa jim stavilo pogoje, da iz svojih dobičkov prispevajo za žrtve vojne, to je za tiste državljane, ki so s svojo krvjo, življenjem in premoženjem zidali svobodno državo Južnih Slovencev — Jugoslavijo. Ali besede kinematografskih zasebnikov in njih družb so bile močnejše. Njih besede in tolmačenja paragrafov, da smo vsi državljani v državi enakopravni itd., so bila upoštevana. Kinokoncesije so se začele dajati brez vednosti Oblastnega odbora. Na naše proteste in intervencije se nam je odgovorilo: »Naši juristi pravijo, da nimate pravice na prvenstvo, razen če istočasno zaprosi za isto koncesijo tudi vojni invalid. Dozdajšnje postopanje je bila le nekakšna miloščina.« Ali kako izvedeti, da je nekdo nezaščiten zaprosil za tako in tako koncesijo? Gospodje so se skrili za uradno tajnost. In zasebne družbe kinematograf so mirno štele in štejejo dobičke, ki jih prostovoljno, iz želje po zabavi, prinaša ljudstvo, ker smo juridično pač vsi, vojne žrtve in kinopodjetniki-bogataši, enaki in ker je to državnotvorno in pošteno. Vi, vojne žrtve, ste pa le nekakšni miloščinarji.

Tako je bilo do danes. In bi vprašali z besedami dnevnika »Slovenec«: »Koliko dobička je imela pri tem uboga raja — vojne žrtve, žrtvovana na bojnih poljanah zato, da lahko zdaj kinopodjetniki dobro živijo? Socialno življenje naroda, posebno pa najbolj prizadetega dela njegovega, to so vojne žrtve, ne pride v obzir. Žepi članov zasebnih kinematografskih družb so torej po taki miselnosti bolj potrebni zaščite kakor socialna in kulturna plat slovenskega naroda. Potrebno je torej, da se kinopodjetja iztrgajo iz rok kartelov ter usmerijo v splošno narodno korist, v prvi vrsti — ker smo vojne žrtve najstarejši borci za to misel in najbolj potrebni — v pomoč vojnim žrtvam. Tako tudi določa nova invalidska uredba v svojem § 39, lit. c) in Oblastni odbor bo zato skrbel, da se bo ta paragraf izvajal, četudi bo morda še kak jurist poskušal dokazovati, da nimamo pravice in da smo samo nekakšni miloščinarji.

Film, ki ima v razvoju kulturnega življenja precejšnjo vlogo, mora biti tudi sredstvo, ki lajša življenje še živim žrtvam vojne v njih starosti.

Merodajni, uredite to vprašanje! Ne odvajate vojnih žrtv od starih njihovih pravic!

Slov. Bistrica. Tajništvo poziva članke, kateri so sedaj pristopili k Udruženju, pa še niso predložili svojih slik v velikosti 9x6 cm za članske knjižice, da naj jih pošljejo takoj tajništvu.

Pri okrožnih invalidskih sodiščih je ugotovljeno, da je mnogo prijav po invalidski uredbi nepopolnih, površnih in neprimerne oblike. Oblastni odbor je z okrožnico in z navodili v »Vojnem Invalidu« pojasnil vse podrobnosti, kakšne morajo biti prijave.

Vsaka prijava mora v glavnem vsebovati za one, ki so že bili priznani po invalidskih zakonih iz leta 1925 ali 1929, datum in številko zadnjega rešenja in nadpreglednega lista, procente, vzrok zakaj ni zaščiten in eventualno razloge za podkrepitve priznanja.

Pojasnjeno je tudi, da se mora za tiste, ki niso bili nikdar priznani, ali pa so bili reducirani pred zakonom iz leta 1925, navesti vse podatke in priložiti dokaze (ako jih imajo) na vsa vprašanja po § 69 invalidske uredbe. Ako pa se te podatke navede tudi za one, ki so bili po zakonih iz leta 1925 in 1929 priznani, je tudi dobro, čeprav so vsi podatki že v invalidskih aktih.

Dalje kako je postopati pri invalidih bolnikih, pri državnih uslužbencih, pri starših itd.

Krajevni odbori pa kljub temu vlagajo površne prijave. Manjka navedb rešenj, ali so navedena stara rešenja, ali samo nadpregledni listi, ali sploh nič. Navajajo, da se prijavljenci ali nič ne spominjajo ali pa, da sploh nimajo nobenih dokumentov. Mnogi invalidi namesto da bi prosili za prevedbo po novi uredbi o invalidih, prosijo samo za nov pregled. Prosimi za pregled ni glavni pogoj prijave, pač pa »da se prijavljajo za zaščito in invalidnino po invalidski uredbi.«

Pregled bo že predlagalo invalidsko sodišče ako bo treba.

Poleg tega se opaža skrajno zanemarjena oblika prijav. Mnogo je spisanih na malih lističih, ki se jih ne more smatrati za vloge. Oblika prošnje mora biti primerna. Prijavo je treba spisati ako ne na celo, vsaj na pol pole papirja. Krajevni odbori so napravili tudi litografirane formularje ter vpisali vanje imena in priimke ter take šablonske prijave vložili. Tam, kjer bi morali navesti rešenja in druge podatke, so enostavno prečrtali, ako član ni imel nič s seboj ali ni znal ničesar navesti.

Prijave niso vse enake. Nekdo je bil reducirani radi procentov, drugi radi davka, tretji radi kazni itd. Za vsakega je treba drugačno pojasnilo ali dokaz. Posebno pa za tiste, ki morajo navesti vse dokaze po § 69 uredbe, so take šablonske prijave za nič.

Sodišča imajo z nepopolnimi prijavi veliko dela, ker morajo iskati podatke. Ako pa jih ne bodo našli, bodo morala prijave vrniti v izpopolnitev. Najbolje bi bilo, ako bi take prijave takoj vrnila našim organizacijam v izpopolnitev. Naše Udruženje je po invalidski uredbi poluradni pomožni organ, zato mora gledati na točnost, pravilnost in obliko svojih vlog.

Zato opozarjamo Krajevne odbore, da pazijo na točnost in zunanjo obliko prijav in se drže natančno navodil Oblastnega odbora, ako pa jim ni kaj jasno, naj vprašajo. Če pa kaj ne znajo sami napraviti, naj pošljejo Oblastnemu odboru.

Krajevni odbor U. V. I. Moravčev sporoča vsem članom in članicam, da ni potreba po nepotrebnem hoditi po tri ali celo štiri ure daleč spraševati, kdaj bodo prevedeni po novi uredbi in kdaj bo občni zbor. Na občino v Moravčah je prišlo že več poizvedb od Okr. inv. sodišča iz Ljubljane. Iz tega je razvidno, da okr. sodišča delajo s polno paro. Le malo potrpljenja, pa vse pride na vrsto. Kdor se še ni prijavil, naj se prijavi, čas je še do 2. junija t. l.

Za občni zbor boste pa vsi zvedeli pravočasno, kdaj bo in kje. Begati se ne dajte od nikogar. Samo po tem se ravnavajte, kar vam pove list »Vojni Invalid« in Krajevni odbor. Na občnem zboru se bo pobirala članarina in naročnina za list »Vojni Invalid«. Vsak, kdor se je prijavil po novi »Uredbi«, mora biti naročen na list »Vojni Invalid«. To-liko v vednost vsem.

Pojasnilo onim, ki so dobili odkupnino

Nova uredba o invalidih daje pravico do zopetne invalidnine onim, ki so po prejšnjih invalidskih zakonih dobili odkupnino. Pogoji pa je, da so siromašnega stanja to je, da računajo nad 200 Din letnega neposrednega davka. Kdor pa je odkupljen in danes ni siromašen, nima pravice sedaj na invalidnino.

Invalidnina po novi uredbi se jim prizna šele tedaj, ko poteče čas, za katerega je bil odkup izvršen. Mnogi so mnenja, da se ta doba računa po višini odkupnine. Na primer da je nekdo dobil 10.000 dinarjev, pa kadar je bila ta vsota povrnjena iz mesečnih zneskov, ki bi jih morali dobivati za čas odkar se jim je invalidnina ustavila. To pa ni tako.

Pravica do invalidnine gre odkupljenim šele od takrat naprej, ko poteče čas ali doba, to je leta, za katera je bila odkupnina dana. Vsak mora zvedeti pri Ministrstvu socialne politike in narodnega zdravja, za koliko let mu je bil odkup izvršen. Šele ko potečejo dotična leta, počenši od dneva ustavitve, takrat začne šele teči nova invalidnina. Poprej pa se tudi nima smisla za njo prijavljati.

Krajevni odbor v Novem mestu. Ker se na naš poziv v listu in potom občni nekateri nezavedneži ne odzovejo radi plačila naročnine za list in članarine, smo sklenili, da bomo prihodno številko odjavili vsem dotičnim. Pomnijo naj, da organizacija ni molzna krava za izkoriščanje in vse mogoče prošnje, da bi za nje samo plačevala. Povemo pa, da naši opomini niso šala.

Zagorje. Krajevni odbor opozarja članstvo, da prinese vsak svojo sliko, kdor se je že na novo prijavil in kdor še nima članske knjižice. Vsak mora tudi plačati list »Vojni Invalid«. Oni, ki so v zadnjem času vložili prijave, to jih je 70 po številu, morajo takoj prinesiti slike. Povejte to tudi staršem padlih, ki še niso vložili prijav in niso člani, da naj se čimprej zglasijo pri Krajevnem odboru. (Op. Vseh poslanih imen radi obširnosti nismo mogli objaviti.)

Krajevni odbor v Dolenjem Logatcu opozarja svoje člane in članice, da dobro prečitajo vsako številko »Vojnega Invalida« in se ravnajo po njegovih navodilih. Na primer tudi, ako Krajevni odbor prosi svoje člane, da morajo poravnati članarino, se mora vsak, naj se nahaja kjerkoli, odzvati. Treba je držati disciplino in red, zato ne smejo ostati pozivi prezrti. Nam vsem skupaj gre za to, da ohranimo pravice in odpravimo krivice, zato se pa ne sme prezirati take organizacije. Prihodnja številka bo ustavljena vsem, ki ne bodo imeli plačane za leto 1939.

Invalidnina ni bila nakazana za marec nekaterim upravičencem. Zelo vprašujejo, kaj je vzrok temu? Nakazana zato ni bila, ker je zmanjkalo otvorenega kredita pri Dravski finančni direkciji, ki pa je seveda takoj prosila Ministrstvo za soc. politiko in narodno zdravje za otvoritev. Naš predsednik tov. Štefe je bil te dni v Beogradu in je tudi v tej zadevi posredoval ter dobil odgovor, da bo kredit v kratkem otvoren in bodo vsi dotični dobili takoj nakazano. Za nakazilo čaka pri Dravski finančni direkciji vse pripravljeno. Tak nedostatek nastane vsled prehoda od starega na nov državni budžet. Ta mesec je zadnji v tem proračunskem letu. 1. aprila t. l. pa prične veljati že nov budžet, katerega sedaj narodna skupščina sprejema.

Sl. Konjice. Krajevni odbor opozarja vse one, ki imajo naš list Vojni invalid, da ga nemudoma plačajo, za leto 1938 in za leto 1939. Tisti, kateri so plačali samo do 31. marca, naj takoj doplačajo za celo leto, to je po 9 din. Tisti, kateri prejemalejo invalidnino naj poravnajo takoj članarino do 31. marca, to je 3 din, ostali pa za celo leto naprej in ako dolgujejo tudi za nazaj za 1938.

Opozarjamo tudi naročnike Vojnega invalida, ki so poslali članarino in naročnino mogoče direktno v Ljubljano, da nam predložijo potrdila pošte, Toliko v vednost, ker zadeva je nujna in resna.

Krajevni odbor Kamnik. Vsi zamudniki, ki se niso zglasili ob določenih dnevih v svrhu prijave po novi Uredbi, se

obveščajo, da se lahko zglasijo v Kamniku v zemljiški knjigi.

Za naprej se pa določajo uradne ure za članstvo in vsa pojasnila vsak torek, t. j. uradni dan v Kamniku, od 14. do 16. ure popoldne.

S tem je dana možnost članstvu, da v dopoldanskih urah opravi svoje posle po uradih, popoldne pa svoje zadeve pri organizaciji. Vsekakor se pa naprošajo, da ne motijo predsednika pri njegovi službi v dopoldanskih urah.

Pojasnila za brezplačne brzojavke

Središni odbor objavlja, da je dobil pojasnilo Ministrstva pošte, brzojava in telefona z dne 4. februarja 1939, št. 7099 sledeče vsebine:

V zvezi z vašo vlogo z dne 31. I. 1939, št. 411, o priliki slučaja pri pošti v Zaječarju, da ni sprejela brzojava, pač pa priporočila, naj se pošlje pismo, se obveščala udruženje, da se bo slučaj preiskal.

Dalje se udruženje obvešča, da je po § 114 invalidske uredbe objavljena oprostitve poštnih in brzojavnih taks vsem poštam in mora biti to znano tudi pošti v Zaječarju. Pri tej priliki smatra ministrstvo pošte, telegrafa in telefona za potrebno opozoriti udruženje na odredbe čl. 23 in 24 pravilnika ministrstva financ št. 55.900 od 18. maja 1932 o trošenju pisarniškega in drugega materiala in brezplačnega izkoriščanja pošte in brzojava v službenem razmerju, katero velja sedaj tudi za udruženje in njegove edinice, ker je dobilo oprostitve v istem smislu kakor državne oblasti.

Omenjena člena se glasita:

Čl. 23. Službeno dopisovanje med oblastmi in ustanovami, katerih sedeži niso v istem kraju, se vrše s posredovanjem pošte, v kolikor razne oblasti zelo važnih in nujnih odredb, poročil in obvestil ne dostavljajo po kurirju.

Samo v izključno važnih in zelo nujnih slučajih se oblastva in ustanove lahko poslužujejo medsebojnega službenega obveščanja z brzojavkami, ali službenih razgovorov po telefonu.

Čl. 24. Službene odredbe, poročila, obvestila itd. se pošiljajo brzojavno, ako so nujna in ako bi na drugi način dostavljena zgrešila cilj.

Višje oblasti naj opuščajo zahteve od nižjih oblasti, da bi jim dostavljale poročila in drugo brzojavno v vseh onih slučajih, v katerih se more vršiti to brez vsake škode za administracijo po pošti.

Službene brzojavke morajo biti pisane v skrcenem smislu, v kratkih, jasnih besedah. Iz brzojavke je opustiti vsako besedo, katera ne pomeni smisla obvestila in v obče ne vpliva v jasnost in smisel predmeta.

Starejšine višjih oblasti in ustanov ali od njih pooblašcene osebe so dolžni skrbeti za točno izvrševanje teh odredb. V prvem opaženem slučaju, da nižja oblast pošilja brzojave o predmetih, ki se brez vsakih posledic lahko dostavijo po pošti, ali pa brzojavke z zelo obširnimi, raztegnjenimi besedili, mora starešina višje oblasti opozoriti nižjo oblast, da v bodoče tega več ne dela, drugače bo plačala odgovorna oseba enkratno takso za brzojav v korist državne blagajne.

Iz teh dveh členov so razvidne glede pošiljanja brzojavnih obvestil omejitve t. j. da so brzojavke ne samo kratke, temveč uporabljane samo tedaj, ako se s pismi ne more doseči cilja. Ta določba je zato, da se državni brzojavi ne obremenjujejo brez potrebe, ako se ta služba vrši brezplačno. Vsled tega se bo pazilo pri takih brzojavkah na prednje določbe. Kjer se bodo sprejemale brzojavke v odpravo, pa se bo pozneje zapazilo vsebino takega značaja, da cilj pošiljatve ne bi bil zgrešen, ako bi se poslala s pismom, se bo zahtevalo naknadno plačilo brzojavke kakor pri državnih brzojavkah. Zaradi tega se prosi Središni odbor, da o tem obvesti svoje podrejene organe.

Ministrstvo pošte, brzojava in telefona opozarja in prosi Središni odbor, da to pojasni področnim edinicam in jih opozori, da naj ne pošiljajo priporočenih pisem, ako je vsebina navadna, da se zmanjša nepotrebno delo pri poštah in prihranijo stroški v poštni manipulaciji. V priporočenih pismih je treba pošiljati le obvestila večje važnosti ali pošiljatve, ki vsebujejo važne dokumente.

Pom. ministra pošte, brzojava in telef.: Ing. Dobr. Ratajac.

Invalidov se noče zaposlovati

Kako javnost prezira predpise o zaposlovanju invalidov, smo imeli v zadnjem času zopet več slučajev. Poleg državnih in samoupravnih oblasti so dolžna tudi večja privatna podjetja zaposliti do 10% uslužbencev z invalidi. Za izvrševanje tega nalagajo predpisi političnim oblastem in borzam dela skrb. Udruženje invalidov je že večkrat prosilo politične oblasti za posredovanje v gotovih slučajih, toda podjetja so predlagane invalide odklanjale z jalovimi izgovori in tako so se brez vsake obveze izmuznili, oblast pa ni nastopila proti njim. Vsako podjetje in celo tudi državna in samoupravna oblastva se branijo invalidov, kakor da so manj sposobni in prestari. Sicer res velja predpis za zaposlovanje invalidov, »da morajo imeti enake pogoje«. Nesposobni in nezmožni invalidi se itak ne ponujajo v službo. Imamo pa dosti slučajev, da zaposlijo popolnoma sposobni invalidi, ki imajo enake ali celo boljše pogoje od drugih, pa vseeno niso sprejeti.

Tako imamo v Kočevju nekega tov. Božiča, ki se že nad pol leta bori za službo ker je brezposeln in ima družino.

Prosil je pri občini za službo sluga ali karkoli. Odklonila ga je z izgovorom, da ne zaposluje niti deset uslužbencev. Nato je prosil pri Tekstilni tovarni d. d. Dobil je odgovor, da sicer zaposluje 49 moških, med temi 5 invalidov (toda naš Krajevni odbor pravi, da ni nobeden od njih res invalid). Ne morejo zaposliti tov. Božiča in pravijo, da ga tudi pozneje ne bodo mogli, ker nimajo takih mest, da bi se sedel delalo.

Zaprosil je pri gozdnem uradu kneza Auersperga in dobil odgovor, da nima takih mest, da bi mogel tov. Božiča zaposliti.

Poskusil je pri Šumski upravi v Kočevju, ki je rekla, da nima nobenega mesta. Ravnotako so bile brezuspešne njegove nadaljnje prošnje pri rudniku Trboveljske družbe v Kočevju. Pri osnovni šoli, kjer je prosil za pomožnega slugo in tudi pri tamošnji realni gimnaziji za enako mesto. Pri vsem tem pa je tov. Božič napravil veliko prošenj na razna oblastva, da naj pomagajo k zaposlitvi, toda kljub temu ni bilo nobenega uspeha.

Če se ga ne bo nihče usmilil, kam naj gre potem iskat kruha za se in za družino, ker živeti le morajo!

To pa pred kratkim ni edinstven slučaj.

Poteguje se tudi za kako primerno službo tov. Aršič iz Senovega misleč, da mu bo nova uredba o invalidih bolj naklonjena. Seveda je najprej poskusil pri rudniku v Senovem. Posredovalo je tudi naše Udruženje, toda bil je odklonjen brez navedbe vzroka.

Imamo sedaj tudi v Ljubljani slučaj, da tov. Zdolska priporočamo nekemu državnemu uradu za pomož. slugo. Izgleda pa, da ne bo nič, ker smo slišali, da je prestar kljub temu, da nima še 40 let. Ker pa še ni odločitve, ne govorimo več o tem.

Vzemimo službe banovinskih cestarjev. Za iste bi prišel lahko v poštev marsikateri invalid, ne rečemo težak, saj imamo tudi lažje invalide.

Pogoji so pa taki, da sploh noben invalid sedaj ne more dobiti službe cestarja, ker mora biti prosilec star izpod 30 let, takih invalidov pa danes več nimamo. Zakaj bi pri teh mestih za invalide ne bila izjema, saj imajo že precej krvavo odsluženih let za seboj?

Še veliko slučajev bi lahko navedli. V obče se tako postopa z invalidi, čeprav imamo zakonita določila o prvenstvenih pravicah in kaznih. Vse to ne pomaga, ker ni volje in morale napram nesrečnim borcem, ki so nekaj branili domačo zemljo in imetje tistim, ki ga danes srečno posedujejo in kopičijo, bivši borci pa brezposelni od bolezni in lakote umirajo. Sedaj se zopet pripravljajo pravilnik o zaposlovanju vojnih žrtev k novi invalidski uredbi.

Ako ne bo predpisal strogega postopka — bo lahko ostal zopet — samo na papirju...

Prilagamo nejasne paragrafe uredbe v našo korist

(Dopis.)

Dovolite, tovariš urednik, da Vam tudi jaz iz naših krajev nekaj napišem. Naš krajevni odbor v Ljutomeru, odkar imamo agilno in požrtvovalno tajnico, tovarišico Repičevo, je zelo razgiban in delaven. Imeli bomo najmanj 500 članov, vsi redni plačniki. Tajništvo je dan na dan takorekoč oblegano, kajti vsak bi rad vedel, kako bo z njim. Največje preglavice delata §§ 117 in 118 uredbe, posebno pa § 118. Z ene strani je § 118, če se ga tako prečita in pregleda, ne da bi se zamislil vanj, jasen. Pravi, da samo tisti invalidi, ki so radi bolezni ali radi bolezni in ranitve proglašeni za invalide z nesposobnostjo najmanj 50%, imajo pravice po tej uredbi, če so se prijavi vsaj do 17. maja 1923 itd., itd. in če bodo zdaj pri pregledu imeli najmanj 70%. Ostali pa, če so bili priznani zaradi bolezni po določbah prejšnjih invalidskih zakonov, bodo imeli vse pravice po uredbi, samo invalidnine ne bodo prejeli.

To je vse v redu.

Vendar, kako se naj zdaj popravijo krivice, ki so jih naredile tista leta 1923 do 1925 zdravniške komisije in ki se tičejo pred vsem invalidov radi bolezni in ranitve? Kajti bolezen je nastala iz ranitve, a zdravniške komisije so takrat delale tako, da se človeku, ko zdaj po 20 letih vse to gleda, nehote zazdi, da so bili tisti zdravniki takrat zelo površni, malomarni, kakor da so jezni, da je propadla Avstrija in so to svojo nejevoljo iznašali na bojevnike-invalidne, češ, vi, ničvredneži ste krivi, da je propadla naša ljuba Avstrija, ker ste bili premalo hrabri in požrtvovalni. Zato vam zdaj te vaše rane ocenimo z 20% kot bolezenske in celo z 0%, ker so rane že vse lepo zarastle.

Da ne trdim tega kar tako, evo nekaj dokazov: Na primer jaz sam imam oceno 0%. Moje prsi in noge so polne koščkov od šrapnelov in se mi to gnoji. Takrat, ko me je zdravniška komisija pregledovala, so bile te rane res zaceljene, pač samo na zunaj, a da so v mesu tičali koščki šrapnelov, na to ni nikdo nič porajtal. Rekel sem sicer, pa so samo zamahnili z roko, da to ni nič posebnega in da bo prešlo. Prešlo pa je tako, da imam vse to gnojno. In takšnih nas je tukaj več, vsi imajo drobce strelcev v sebi in od tega posledice, a ocenjeni so bili z 20% in z 0%. Kričoč primer pa je z nekim invalidom (imena ne bom

imenoval), ki ima prestreljeno glavo. Rana je bila takrat na zunaj zaceljena in bil je ocenjen z 20% kot epileptičen vojni invalid-bolnik. Epilepsija je pa seveda bila posledica prestrela glave. To se je zdaj poslabšalo, da ga meče božjast skoraj vsak dan, da je ves pohabljen. Nima kam bi položil glavo, berači in ko ga božjast zgrabi na cesti, obleži v obcestnem jarku.

Po § 118 torej vsi ti ne pridemo v poštev. Ali zakaj bi ne bili mi bojevniki tudi v razlagi takih določil in paragrafov, zakaj bi stereotipno gledali na take razlage? Saj je iz tega tudi še drugi izhod.

§ 117 namreč določa, da osebe, ki se prvič prijavljajo, ali ki so bile radi nepravočasne prijave ali iz drugih vzrokov po prejšnjih invalidskih zakonih zavrnjene, imajo pravico vložiti prijavo po predpisih § 69 te uredbe. No, in mi smo bili zavrnjeni iz vzrokov, ker se nas je napačno ocenilo. Res je sicer, da § 117 še dodaja, da to ne velja za dotične osebe, ki izvajajo svojo pravico do zaščite po tej uredbi od bolezni, dobljene v vojni, ampak radi posledic ran dobljenih v vojni, ki so povzročile te bolezni. Ni naša krivda, če je zdravniška komisija po svoje zapisala. Jaz kot 0% invalid s šrapneli v telesu, ki se gnoje in tisti božjasten s prestreljeno glavo, — četudi je bila rana-prestrel takrat na zunaj zaceljena — ne izvajava svojih pravic radi bolezni gnojenja in božjasti, ampak radi ran, ki so povzročile potem bolezni. In radi tega se bomo poslužili pri prijavi § 69, to je, prijavi se bomo kot določa § 117, namreč kot osebe, ki se zdaj prvič prijavljamo radi nepravočasne prijave. Upamo, da nam zato nikdo ne more očitati kakšne goljufije. To je samo gibčnost razumevanja določb tega in onega paragrafa, bojevniska gibčnost. Kakor na fronti, če ni bilo mogoče prodreti naprej po tej poti, smo se je ognili in prodrli naprej po drugi, tako bomo naredili tudi tukaj.

Vidite, tovariš urednik, kakšni slučajji so pri vojnih žrtvah, ki so morale nositi svojo kožo na bojišče in v smrt, a za vse to so dobili samo brco. Upam, da ne vržete dopisa v koš, ampak ga boste objavili v »Vojnem Invalidu«, mogoče bodo tudi drugod še o čem drugem kaj razmišljali.

Pozdravljam vas in vse, Kosov Janez, 0% vojni invalid.

Ali imam prav?

(Dopis.)

O invalidski uredbi se veliko razgovarjamo. V naši fari pri Svetem Jurju je na primer več mater, katerih sinovi so padli na bojiščih svetovne vojne. Nekaterim celo po dva sinova. Nekatero od teh mater so se pa med tem zdaj drugič poročile. Saj razumete, gospodarstvo potrebuje moške roke, vdova pa sama težko vse opravlja in ženska, čeprav kakih 40 let stara, čeprav mati odraslega sina — ki pa je obležal na bojišču — se poroči.

Kako torej, ali bodo te v drugič poročene matere deležne zaščite po novi invalidski uredbi, kakor določa to § 5 in § 50? Po mojem mnenju — da! Vendar nekateri tovariši trde, da ne, ker če se vdova zopet poroči, izgubi pravico do zaščite, kakor govori to § 50 uredbe. Tovariši namreč zamenjujejo tisto besedo »vdova« tudi za matere, dasi po mojem mnenju velja to samo za vojne vdove. Mati pa, četudi je postala med tem vdova, ni vojna vdova ampak vedno roditeljica-mati in tista določba § 59 za njo ne velja.

Tako debatiramo, češ, boš že videl, da bodo sodišča tako tolmačila.

Res je sicer, da soglasno § 59 ugasne vdovi pravica do invalidnine, če se zopet omoži. Ali to velja, kakor sem rekel, samo za vojne vdove. Torej za tiste, ki so izgubile v vojni moža. Mati pa, ki je slučajno tudi vdova, a ne vojna vdova, ampak mati padlega, umrlega ali pogrešanega sina, vseeno četudi se je zdaj v drugič poročila in s tem dobila drugo ime, je še vedno mati padlega itd. sina. Dočim je vojni vdovi z zopetno poroko zopet dan mož, materi, četudi se je zopet poročila, njen sin s tem ni vrnjen,

in nadomeščen. In § 5 točno pod črko »e« določa, da »roditeljem padlih, umrlih in pogrešanih bojevnikov pristojna po določbah uredbe državna zaščita in odškodnina«. § 50 uredbe pa določa, koliko dobiva na leto še živeči roditelj za padlega sina. To pomeni, da mora biti roditelj, naj bo to oče ali mati, vseeno če je v drugič poročen ali ne, po novi uredbi priznan. Razumljivo, da ne more biti priznan kot roditelj drugi mož take žene-matere.

Ali imam prav?

Napisal sem te naše razgovore in me bo veselilo, če priobčite v »Vojnem Invalidu«, ker so take debate zanimive in dajejo pobudo, da se o tem ali onem paragrafu, ki je zapisan bolj orakeljsko, najde pravilno tolmačenje. Pozdravlja Vas invalid iz Svetega Jurja, Janez S...jič.

Opomba uredništva: Imate prav in mora tako tolmačiti te paragrafe tudi sodišče.

Zanimive in strašne številke

»Društvo za svetovni mir« v Ameriki objavlja v ameriških listih pogosto velike in pretresljive oglase. V teh oglaših je upodobljeno velikansko pokopališče pod črnimi oblaki. Pod sliko pa je natisnjeno:

»Malo ljudi je na svetu, ki bi bili tako pokvarjeni ali bedasti, da bi trdili o vojni, da je dobra ali zaželjena stvar. Vendar so pa nekateri ljudje iznašli teorijo, da je vojna neobhodno potrebna zato, da se svet zavaruje pred preobjudenostjo. Kako divna in smešna teorija! Oglejmo si nekoliko podrobneje računsko bilanco svetovne vojne. Smrt vsakega posameznega človeka, ki je bil ubit v svetovni vojni, je veljala 25.000 dolar-

jev (v naši veljavi nad 1 in četrtilijona dinarjev).

Koliko ljudi ima pri nas tak letni dohodek? Plačali smo torej mnogo previsoko ceno, da smo se »znehbili« tistih odvisnih 17 milijonov ljudi, zdravih in čilih, ki so morda bili »odveč« za neke teoretike, ne pa tudi za vse one, ki so jih ljubili in katerih življenje je bilo odvisno od njih.

Svetu preti nova vojna. 25.000 dolarjev za enega mrtvega človeka — to je res »okasijska« cena v primerjavi s ceno, ki jo bomo morali plačati za uničenje enega poštenega človeka v bodoči vojni. Zakaj nobenega dvoma ni, da bomo imeli 17 milijonov mrtvih že takoj v njenem začetku. Toda te strašne odvrtno številke in statistike ne bodo preprečile bodoče vojne. Preprečiti jo moramo s skupnim nastopom vseh.

Da je taka teorija gotovih ljudi, češ, da se z vojnami svet zavaruje prevelike preobjudenosti, smešna in jalova, dokazuje zopet statistika ljudskega štetja. Ta statistika kaže, da živi na naši zemlji okrog 2138 milijonov ljudi. Vsa površina zemlje meri kakih 510 milijonov kvadratnih kilometrov. In čeprav je od teh 361 milijonov kvadratnih kilometrov celinske vode in morja, a le 149 mil. kv. kilometrov trdnih tal, živi povprečno na 1 kv. km komaj kakih 16 ljudi. Torej prostora še več kakor dovolj. Res je tudi, da je človeštvo najbolj gosto naseljeno v Evropi, namreč 48 na kv. km, v Afriki pa na 1 kv. km le 4,6 ljudi, čeprav je Evropa več kot desetkrat večja od Afrike. Po površini meri Azija 54 mil. kv. km in živi na 1 kv. km 28 ljudi. Redko je človeštvo naseljeno v Ameriki, kjer živi na 1 kv. km po 5 ljudi, v Južni Ameriki pa celo samo 4 ljudje, v Severni Ameriki pa 6,5 ljudi. V Avstraliji pa živi na 1 kv. km 1 človek, a je desetkrat manjša kot Evropa. Več kot polovico človeštva živi v Aziji, v Evropi samo ena četrtnina, a v Ameriki celo ena osmina.

Vojne bi izginile in bodo izginile takrat, ko ne bodo meje raznih narodov zavarovane z bajoneti, tanki in topovi, in ko bodo dobrine, ki jih daje narava in tehnika, last vseh — in bo človek res človek.

Naše gibanje

Jesenice. Po večletnem presledku je smrt zopet posegla v vrste vojnih žrtev jeseniškega Krajevnega odbora. V petek 10. marca je na posledicah bolezni, katero si je nakopal v vojni, umrl naš zvesti tovariš Jože Šavli, ki bi v nekaj dneh praznoval svoj 61. god. Šavli je bil eden izmed onih vojnih invalidov, ki je, kot nekdanji hlapec Jernej, zastoj iskal svojih pravic. Invalidske komisije so mu prisodile 80, da, celo 90 odstotkov onesposobljenosti. Ker pa ni bil ranjen, mu je invalidski zakon iz leta 1929 odvzel invalidnino in tudi višje invalidsko sodišče v Beogradu se je na njegovo ponovno prošnjo sklicevalo na omenjeni inv. zakon in pri tem je ostalo. Vojni invalid je vsled hibe toliko oslabil, da je celo v lahki službi, kakršno mu je dodelila Kranjska ind. družba na Jesenicah, večkrat omedlel, zato ga je morala končno upokojiti. Ubogi, brezpravni invalid je vsa dolga leta životaril samo ob borni pokojnini Bratovske skladišnice, dočim mu inv. zakon, bridkega spomina, ni priznal invalidnine ter ga tako v desetih letih, milo računano, okrnil za najmanj trideset tisoč dinarjev.

Kljub taki krivici, ki se je godila brezpravnemu invalidu, pa je pokojni tovariš Jože Šavli vztrajal v invalidski organizaciji, zavedajoč se, da mora napočiti dan, ko bo tudi ta vnebovpijoča krivica popravljena. Dočakal je še, da je vložil prijavo, ni pa pričakal njene rešitve, šel je za vsemi onimi tisoči vojnih žrtev, ki so na enak način kot Šavli pričakovali pravic.

Krajevni odbor udruž. inv. Jesenice bo svojega zvestega tovariša in skoraj dvajsetletnega člana ohranil v častnem spominu. Pokoj njegovi blagi duši, svojcem pa naše globoko sožalje.

Umrla je dne 22. februarja t. l. vojna vdova tov. Staniša Neža iz Dol. Teške vode 12, pošta Stopiče. Bila je članica Krajevnega odbora v Novem mestu. N. v. m. p.